

Miljödepartementet

SOU 2021:21 En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) vill svara på ovan rubricerad remiss och därmed sammanfatta synpunkterna enligt följande.

- Lagstiftningsprocessen ska genomsyras av transparens och delaktighet. Utredningen har inte bedrivits tillsammans med de som huvudsakligen ska anpassa sina verksamheter för att nå klimatmålen. Teoretiska antaganden leder ensamma aldrig till god förvaltning.
- Utredningen analyserar inte konsekvenserna för den nationella livsmedelsstrategin. Konsekvensanalysen för det svenska näringslivet saknas generellt.
- Utredningen har inte tagit hänsyn till andra offentliga utredningars arbete vilka kunnat effektivisera och leda till väl genomtänkta och rimliga förslag.
- Vi vet mycket om jord- och skogsbrukets klimatavtryck vilket innebär att miljöbedömningsförordningen bör kunna klassificera många verksamheter från ”betydande klimatpåverkan” – annars slår förslagen väldigt hårt mot små verksamheter.
- Förslagen påverkar vattenverksamheter som har särskilt stor betydelse för jordbruket. Det saknas samverkan och hänsyn till andra förslag kring vattenverksamheter och EU:s ramdirektiv för vatten.

Utredningens genomförande

Utredningen påtalar vikten av proportionalitet, som har sitt stöd i art 5 EU-fördraget, men brister i den egna tillämpningen. LRF bedömer att det till stor del beror på bristande kunskap och empati för hur företag bedrivs i Sverige. Den bristen hade kunnat tillgodoses genom ökad dialog med näringslivet under utredningens gång. Utredningen verkar inte se att förslagen riskerar att slå allt för hårt mot jord och skogsbruket, LRF anser att förslagen inte kan leda till lagstiftning utan att konsekvenserna för jord- och skogsbruket är noggrant analyserade.

De areella näringarna bedriver sina verksamheter på den största andelen areal av alla i Sveriges näringsliv. Att utredningen inte sett vikten av att förankra sina ställningstaganden eller diskutera möjligheter och utmaningar med jord- och

---

Postadress

Lantbrukarnas Riksförbund
105 33 Stockholm

Besöksadress

Franzégatan 1B
Stockholm

Telefon

010-184 40 00

E-post

info@lrf.se

Hemsida

www.lrf.se

skogsbruket är olyckligt. Utredningen borde sett att jord- och skogsbruket är en del av det svenska näringslivet och sett ett samarbete som en stor tillgång i utredningsarbetet.

Utredningen anger att den har haft samråd med Lantbrukarnas Riksförbund. Någon dialog, med frågor och funderingar kring hur särskilda ställningstaganden kan tänkas påverka jord- och skogsbruket har dock inte förekommit. Samråd är, enligt svenska akademiens ordlista, en (formell) överläggning för att enas om gemensamt handlande. LRF kan inte förvänta sig att enighet alltid råder. Men ett visst mått av dynamik och överläggande torde vara ett krav i ett ”samråd”.

Förslagets inverkan på mikroföretag

Sveriges jord- och skogsbrukare vill ta, och tar också, ansvar över det avtryck som de gör på miljön och klimatet. Men en genomsnittlig lantbrukare måste redan från grunden förhålla sig till 603 lagkrav.¹ För lantbruket finns även styrmedel i form av generella föreskrifter, tillsyn, tvärvillkor med mera. Tillsammans med dessa tillkommer omfattande rådgivning, information och utvecklingsverksamhet som minimerar lantbrukens miljöpåverkan. LRF anser att miljöprövningsprocessen i livsmedelskedjan måste förenklas och effektiviseras. Idag fungerar den som bromskloss för ökad matproduktion. Utredningens förslag leder till ytterligare krav på utredning och dokumentation som särskilt påverkar verksamhetsutövare inom jordbruket. 91 procent av alla lantbruk bedrivs i enskild firma. Det innebär att det är en ensam person som måste skaffa stora resurser för att genomföra en miljöprövningsprocess. En bonde, som vill utveckla sin verksamhet, riskerar därmed pengar direkt kopplade till den privata familjeekonomin.

Utredningen om enklare regelverk för mikroföretagande och en modernare bokföringslag har haft i uppdrag att stärka svensk konkurrenskraft genom att förenkla för mikroföretag och att ge bättre förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag. I sitt betänkande, SOU 2021:60, konstaterar utredningen att lagar och regler är, (tillsammans med kompetensförsörjning), ett av två områden som mikroföretag upplever vara bland de största hindren för tillväxt eftersom en stor regelbörda medför höga kostnader och stor tidsåtgång för mikroföretagen. ”*Den relativa tidsåtgången för ett litet företag att följa, tolka och tillämpa olika regler är större än för stora företag som har möjlighet att ha olika specialistfunktioner. Det kostar mer och är svårare för små företag att följa regler än vad det är för stora företag*”²

Vidare uttrycker utredningen om enklare regelverk för mikroföretag: ”*Riksdag och regering behöver vidta åtgärder för att nå de förenklingspolitiska målen. Sverige har en uppsättning relativt goda målsättningar för förenklingspolitiken (de framgår i våra direktiv). Målsättningarna kan absolut behöva utökas och skärpas för att öka stärka förutsättningarna för företagande och därigenom stärka svensk konkurrenskraft och tillväxt, men målen fångar ändå upp viktiga aspekter angående förutsättningarna för*

¹ SLU s rapport 2020:7, Byråkratin i lantbruket belastar och kostar, s 26

² SOU 2021:60 s. 17

företagande och ekonomisk aktivitet.” LRF ser inte att Klimatråtsutredningens betänkande innehåller några sådana aspekter eller analyser. Det torde vara effektivt att en offentlig utredning samspelar med andra utredningar vars områden tangerar varandra. Klimatråtsutredningens förslag innebär en ökad detaljstyrning av verksamheter. Det borde förefalla troligt att konsekvenserna, särskilt för små företag, kan bli väldigt stora.

Jord- och skogsbrukets klimatavtryck

LRF anser att kunskapen om klimatpåverkan inom Sveriges lantbruk är god. Även om lantbruket binder kol sker förstås även utsläpp. Dessa går inte helt att eliminera då de är resultat av naturliga processer. För att minska utsläppen i relation till det som produceras är resurseffektivitet och god planering av produktionen två avgörande parametrar.

I diskussionen kring utsläpp från jordbruket så behöver även konsumtionen finnas i åtanke. Som nämns i utredningen har det skett en ökning i hur stor andel av växthusgasutsläppen som sker till följd av konsumtion av importerade varor i kontrast till inhemskt producerade. Även om gränser behöver sättas hur klimatrapportering, i detta fall territoriella utsläpp, är det viktigt att ha konsumtionen i åtanke eftersom svenska producenter konkurrerar med importerade varor. Betydelsen av att bibehålla produktion i Sverige är ovärderlig då lantbruket även bidrar till en attraktiv landsbygd och biologisk mångfald. Analyser förutspår därtill att vi sannolikt har goda förutsättningar att producera i takt med ett framtida förändrat klimat.³

Lantbrukets utsläpp sker över en stor yta och är svåra att minska eftersom de uppstår från naturliga processer från bland annat markandning och fodermältning. I jordbrukets produktion sker som sagt inte bara utsläpp utan även upptag av koldioxid från luften som lagras i växter och rötter via fotosyntesen. Detta är också en förutsättning för att producera de råvaror som vi behöver för att försörja oss med mat och andra biomaterial. Av den anledningen behöver det finnas en hänsyn till såväl utsläpp som upptag. Det blir en olycklig förenkling att, som utredningen gör, ange att klimatpåverkan kan minska om vi fokuserar på att producera livsmedel med låg klimatpåverkan. Ett skäl till detta är att växtföljdens betydelse, där flerårig vall ger ett värdefullt bidrag till bördighet, markstruktur och kolinlagring. Men vallen som produceras på våra åkrar används som foder till bland annat idisslare som associeras med högre klimatpåverkan. En ytterligare aspekt är just hur konsumtionen ser ut, med en marknadsandel för nötkött på 60% och lammkött på 29% och där 59% av de konsumtionsbaserade utsläppen sker utomlands till följd av import.

LRF anser att det alltid finns förbättringspotential, men regelverken behöver ta hänsyn till komplexiteten i jordbrukssystemet för att rikta åtgärderna rätt totalt sätt.

---

³ https://www.mistra.org/wp-content/uploads/2020/01/mistra_bp_food_security_2019.pdf s 23

LRF vill även kommentera utredningens resonemang kring återvätning. När det gäller återvätning av mulljordar så finns det potential att minska utsläppen. I detta sammanhang har Jordbruksverket gjort noggranna analyser över potentialen rent praktiskt: Markens egenskaper och vad den i dagsläget används till kräver hänsyn för att bäst kunna avgöra vilka marker som är bäst lämpliga att återväta. Förutsättningarna varierar och effekten därefter. LRF vill här påtala att det inte finns marginaler för den enskilde lantbrukaren att bekosta så omfattande och kostsamma projekt. Projekt med återvätning måste således finansieras genom landsbygdsprogrammet för att det ska finnas en realism i genomförandet.

Inom Greppa Näringen finns möjligheter för lantbrukare att få kostnadsfri rådgivning i klimatåtgärder genom "Klimatkollen". Rådgivningen är öppen för lantbruksföretag som har mer än 50 hektar åkermark och/eller har fler än 25 djurenheter. För hästföretag gäller 15 hästar. Målen med rådgivningen är att minska utsläpp av klimatgaser, minska övergödningen och verka för en säker användning av växtskyddsmedel. LRF vill med detta exemplifiera att det finns angreppssätt med frivillighet som grund till att minska klimatpåverkan inom jordbruket.

Utredningen frågar sig hur en kraftigt ökad efterfrågan på biomassa, också globalt, kan mötas av ett hållbart producerat utbud och hur marknaden för biomassa kan komma att utvecklas på sikt. Här vill LRF informera om EU:s förnybarhetsdirektiv. Direktivet ska säkerställa att bioenergi som används inom EU produceras på ett hållbart sätt med god klimatprestanda. För svensk del så utgörs produktionen av biodrivmedel från skogsbaserad biomassa utifrån restströmmar från etablerad skogsindustri. Det ökar förädlingsvärdet och minskar den ekonomiska risken.

Vattenverksamheter

Utredningen lämnar förslag som påverkar prövningen av markavvattning och vattenuttag. I princip alla jordbruksföretag blir berörda av förslagen. Utredningen föreslår att klimataspekter alltid ska beaktas och bedömas vid prövning och tillsyn av vattenverksamhet och även om klimathänsyn är rimligt så bör förslagen inte föregå de förslag som vattenverksamhetsutredningen lämnat. Markavvattningen i det svenska jordbrukslandskapet står inför förändringar som kräver djupa analyser. Den ska leva upp till vattendirektivets krav och samtidigt behöver oklarheter i dagens lagstiftning tydliggöras. Det vore olämpligt att komplicera dagens system ytterligare. Utöver markavvattningen kommer dessutom alla vattenverksamheter med koppling till vattenkraft prövas under de närmaste 20 åren.

Markavvattningens kvalitet och kvantitet har stor betydelse för produktionen av livsmedel på Sveriges åkrar. Av den anledningen kan LRF inte nog understryka vikten av att förändringar i regelverk måste samspela och att noggranna avvägningar sker mellan flera samhällsviktiga intressen och mål.

Sammanfattning

LRF vill särskilt understryka vikten av en god, nära och aktiv dialog med de areella näringarna för att förslag till förändringar i lagstiftning som påverkar jord och skogsbruket ska kunna leda till önskat resultat, och med så få negativa konsekvenser som möjligt för den enskilde, samhället och Sveriges ekonomi. De förslag och slutsatser som betänkandet lägger och drar kan enligt LRF inte ligga till grund för en proposition eftersom konsekvenserna för jord- och skogsbruket inte har analyserats i den omfattning som krävs.

Stockholm 2021-10-21

Hilda Runsten
Enhetschef
Miljö & Energi

Helena Andreasson
Jurist
Miljö & Energi